

Nr 33

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående avdragsrätt för studieunderstöd samt för amortering av studieskuld m. m.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:276 av herrar *Ragnar Bergh* och *Ebbe Ohlsson* samt II:351 av herr *Palm m. fl.*, vari hemställts att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i kommunalskattelagen att avdragsrätt medges för studiekostnader enligt i motionerna uppdragna riktlinjer, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar;

2) de likalydande motionerna I:340 av herrar *Hilding* och *Per-Olof Hansson* samt II:349 av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i skattelagstiftningen att mindre inkomster, som studerande förvärfvar på arbete under ferier, blir skattefria och således antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 50 § 2 mom. ävensom punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

50 §.

2 mom. För fysisk — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs — — — jämkning medgivits.

Om skattskyldigs — — — ovan sägs. Sådant avdrag må vidare i den ordning nyss sagts medgivas skattskyldig, vilkens inkomst understigit existensminimum till följd av att den skattskyldige vid läroanstalt bedrivit studier eller undergått utbildning av väsentlig betydelse för utövande av förvärvsverksamhet.

Skattskyldig, vars — — — stycket förmäles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

Anvisningar

till 50 §.

1. Den skattskyldiges — — — inkomsten åtnjuts.

Den myndighet — — — särskilda fallet.

Normalbeloppen för — — — förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning — — — i inkomsten.

Fråga om — — — förmånens värde.

Har den — — — därtill föranleda.

Har den — — — skattemyndighetens beslut.

Har den — — — beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten — — — av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga — — — normal arbetsinkomst.

Skattskyldigs inkomst anses hava understigit existensminimum till följd av studier eller utbildning endast om den skattskyldige på grund av studierna eller utbildningen under beskattningsåret icke alls eller blott i begränsad omfattning kunnat ägna sig åt förvärvsarbete.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1961 eller tidigare år.

3) de likalydande motionerna I:458 av herrar *Ragnar Bergh* och *Sveningsson* samt II:532 av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Nilsson* i Svalöv, vari hemställdes, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

46 §.

2 mom. I hemortskommunen äger skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, därjämte njuta avdrag:

1) för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som icke får avdragas från inkomsten av särskild förvärvskälla, dock att avdrag icke må ske för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll, och ej heller, där understödet icke utgjort skadestånd, för vad som utgått till undervisning eller uppfostran åt någon som ej fyllt 17 år;

2) för *dels* — — — 1 000 kronor.

Har skattskyldig — — — eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — — 16 år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963, dock att äldre bestämmelser alltså skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1963 eller tidigare år.

4) de likalydande motionerna I:463 av herr *Hilding* och fru *Hamrin-Thorell* samt II:536 av herr *Gustafson* i Göteborg och fru *Nettelbrandt*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:276, II:349, II:532 och II:536.

Gällande rätt

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för studiekostnader icke ansetts kunna medgivas (se t. ex. RA 1936 not. Fi 211).

Enligt 46 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, i hemortskommunen njuta avdrag för bland annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som icke får avdragas från inkomsten av särskild förvärvskälla, dock att avdrag icke må ske för vad som utgått till person, tillhörande givarens hushåll, och ej heller, där understödet icke utgjort skadestånd, för vad som utgått till annans undervisning eller uppfostran. I 31 § och 32 § 1 mom. stadgas, att till intäkt av tjänst hänföres periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, därest givaren enligt bland annat 46 § är berättigad till avdrag därför. Samma bestämmelser med avseende å avdragsrätt och skattskyldighet för periodiskt understöd gäller jämväl enligt 2 § och 4 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt vid den statliga beskattningen.

Enligt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen må taxeringsnämnd eller i vissa fall prövningsnämnd — därest skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av närstående eller annan därmed jämförlig omständighet — medge särskilt avdrag med ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 3 000 kronor.

Historik

I sitt år 1950 avgivna betänkande nr IV (SOU 1950:21) framlade *1944 års allmänna skattekommitté* förslag angående bl. a. ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd. I fråga om periodiskt understöd till undervisning eller uppfostran föreslog kommittén att avdrag skulle medgivas under förutsättning bl. a. att mottagaren fyllt 17 år och icke tillhörde givarens hushåll. Vidare föreslog kommittén att avdrag å 700 kronor skulle medgivas skattskyldig, som underhållit hemmavarande barn över 16 år vilket åtnjutit heltidsundervisning vid läroanstalt. Mot dessa förslag reserverade sig två av kommitténs ledamöter.

År 1951 avgav 1944 års allmänna skattekommitté betänkande nr V (SOU 1951:13) angående studiekostnaders behandling i beskattningshänseende, vari föreslogs införande av rätt till avdrag under vissa förutsättningar för amortering av studieskulder. En ledamot av kommittén anförde reservation mot detta förslag.

I ett den 20 december 1956 avgivet betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd, m. m. (stencilerat) har *skattelagssakkunniga* föreslagit en genomgripande omdaning av beskattningsreglerna rörande periodiska understöd. Enligt förslaget skulle de nuvarande avdragsmöjligheterna för periodiska utbetalningar inskränkas väsentligt. Avdrag skulle i princip medges endast i fråga om understöd på grund av bindande förpliktelser eller då behov av understöd förelåg. Å andra sidan borde enligt de sakkunnigas mening understöd från föräldrar till barn under dessas studietid i viss omfattning vara avdragsgilla. Barnen föreslogs icke skola beskattas för dylikt studieunderstöd.

Även frågan om avdragsrätt för studiekostnader i övrigt har behandlats av skattelagssakkunniga. I ett den 20 januari 1960 dagtecknat betänkande (SOU 1960:6) har de sakkunniga utarbetat ett författningsförslag med bestämmelser om avdrag i vissa fall för amorteringar å studieskulder. I betänkandet lämnas redogörelse för skälen för och emot hänsynstagande vid beskattningen till kostnader för utbildning. De sakkunniga framhåller emellertid i samband härmed att, för den händelse hänsyn från det allmännas sida anses böra tas till det förhållandet att vissa personer med dyrbarare utbildning tynges av studieskulder, denna grupps speciella förhållanden i stället kan beaktas genom direkta statsbidrag till amorteringarna. De sakkunniga tillägger att åtskilliga skäl kan anföras för att stödet till personer med tyngande studieskulder ges denna form. De sakkunniga har likväl inte ansett det ligga inom ramen för sitt uppdrag att såsom alternativ till de ifrågavarande avdragsreglerna upprätta förslag till statsbidrag enligt de nu antydda grunderna. Med hänsyn till de betänkligheter, som de sakkunniga funnit att avdragsalternativet obestridligen är ägnat att framkalla, har de

sakkunniga ansett ett system med direkta bidrag vara förtjänt att närmare övervägas, om särskilda åtgärder anses erforderliga för att minska bördan för personer som tynges av studieskulder.

På grundval av förslag i proposition nr 55 beslöt 1961 års riksdag att lämna stöd från och med den 1 juli samma år åt de studieskuldssatta genom avskrivning av 25 procent av kapitalskulden å studielån med statlig kreditgaranti samt å lån från statens lånefond för universitetsstudier och allmänna studielånefonden ävensom å lån för studier från värnpliktslånefonden. Beträffande budgetåret 1961/62 omfattar avskrivningen den då befintliga skulden i fråga om såväl lån, vilka börjat amorteras före den 1 juli 1961, som lån vilka börjar amorteras under nämnda budgetår. Från och med budgetåret 1962/63 skall avskrivningen omfatta lån, som börjar amorteras under respektive budgetår. Kreditinstitut, som utlämnat studielån med statlig kreditgaranti, ersättes för det avskrivna lånebeloppet genom utbetalning från det under åttonde huvudtiteln upptagna anslaget till kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti. För ifrågavarande ändamål medgavs för budgetåret 1961/62 ett förslagsanslag av 22 miljoner kronor. Kostnaderna för avskrivning av studielån ur de berörda statliga lånefonderna debiteras respektive fonder.

Frågan om de periodiska understödets och studiekostnadernas behandling i beskattningshänseende har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet, senast vid *1961 års riksdag* i anledning av då väckta motioner. Även yrkandet i motionerna I:340 och II:349 om utökad möjlighet till avdrag för nedsatt skatteförmåga för studerande prövades av 1961 års riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 57 avstyrkte bevillningsutskottet motionsyrkandena i dessa frågor. Utskottet uttalade därvid bl. a. beträffande avdrag för studiekostnader:

En avdragsrätt för amorteringar å studieskulder skulle genombryta den hittills vid inkomstbeskattningen upprätthållna principen att avdrag ej skall medges för kapitalavbetalning av skuld. Man kan enligt utskottets mening inte heller bortse från den irrationella faktor, som är förbunden med avdragssystemet och som ligger däri att stödet blir effektivast för dem, som har de största inkomsterna och följaktligen får anses vara i minst behov därav. Hänsyn bör också tas till det merarbete vid deklara-tions- och taxeringsförfarandet som avdragsformen skulle föra med sig. Införandet av en dylik avdragsrätt skulle således motverka de aktuella strävandena att förenkla skattelagstiftningen och att nå en definitiv källskatt.

I fråga om motionsyrkandena rörande avdrag för periodiska understöd uttalade utskottet bl. a.

I och för sig har kritiken mot de nuvarande bestämmelsernas utformning visst fog för sig. Utskottet vill emellertid erinra om att den skatterättsliga behandlingen av periodiska understöd övervägts i ett av skattelagssakkunniga den 20 december 1956 avgivet betänkande, vari de sakkunniga före-

slagit betydande inskränkningar i avdragsrätten för periodiskt understöd. Sålunda skulle i princip avdrag medges endast i fråga om understöd, som utgår på grund av bindande förpliktelse i vissa fall eller utgår till den, som på grund av ålderdom, sjukdom eller nedsatt skatteförmåga är i behov av understöd. Den av motionärerna kritiserade diskrimineringen i de nu gällande reglerna skulle givetvis försvinna om avdragsrätten inskränktes till de av de sakkunniga avsedda fallen. Skattelagssakkunnigas förslag i denna del är beroende av Kungl. Maj:ts prövning, och något yrkande har inte framställts om genomförande av detta de sakkunnigas förslag. Utskottet anser sig under återopande av det anförda böra avstyrka de nämnda motionsyrkandena.

Yrkandet rörande beskattning av studerandes ferieinkomster avstyrktes av utskottet under hänvisning till att frågan om en framtida höjning av ortsavdragen aktualiserats i kompletteringspropositionen till 1961 års riksdag. Om en sådan åtgärd kunde vidtas skulle — uttalade utskottet — inkomst av förvärvsarbete vid sidan av studierna i ökad omfattning komma att undantas från beskattning för den alldeles övervägande delen av dem som haft sådan inkomst.

Motionerna

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I de likalydande *motionerna I:276 och II:351* uttalas inledningsvis att det av 1961 års riksdag beslutade systemet med avskrivning med 25 procent av vissa studieskulder är behäftat med allvarliga brister, och motionärerna förordar i andra motioner att nu gällande regler i detta hänseende skall upphöra att gälla fr. o. m. utgången av innevarande budgetår. Orättvisorna i avskrivningssystemet sammanhänger med att detta anknyter till studieskulderna i stället för till studiekostnaderna. Dessa orättvisor undgår man genom att införa avdragsrätt för studiekostnader vid beskattningen. Yrkandet härom har sin grund i principen om likformighet i beskattningen. Enligt motionärernas mening bör studiekostnader i väsentlig utsträckning ses som omkostnader för intäkternas förvärvande. För ett stort antal tjänster är det ett absolut villkor att tjänsteinnehavaren har avlagt viss examen eller förvärvat motsvarande kunskaper. För en universitets- och högskoleexamen kan studiekostnaden för närvarande beräknas till i genomsnitt 5 000 å 6 000 kronor per studieår. Upplånas ett belopp av denna storlek årligen under en femårsperiod blir kostnaderna för räntor mycket betydande. Läggas härtil utgifterna för litteratur, kurser, resor och försäkringspremier torde de sammanlagda kostnaderna uppgå till mellan 1 500 och 2 000 kronor i genomsnitt per år. Avdragsrätt för dessa kostnader står helt i överensstämmelse med skattelagens inkomstbegrepp.

De studerande är dessutom missgynnade i beskattningshänseende även så till vida att de under sin studietid i allmänhet saknar möjlighet att tillgodogöra sig ortsavdrag. De naturliga avdrag och ortsavdrag, som de studerande

har rätt till men som de även om en fullständigare avdragsrätt förelegat ej kunnat utnyttja under studietiden, bör få tas igen i efterhand. Men detta skulle dock icke räcka för att åstadkomma full likställighet med andra inkomsttagare. De studerande inträder i förvärvslivet senare än andra inkomsttagare. Den i tiden ojämna inkomstfördelningen leder på grund av progressionen till en särskilt hård beskattning. Hänsyn härtill bör tagas vid fastställandet av det här ifrågavarande avdraget.

Avdragsrätten bör givetvis endast avse kostnaderna för sådana studier som är avsedda att direkt leda till förvärvsarbete. Av praktiska skäl torde det vara lämpligt att dra en gräns vid studentexamen och i tidshänseende motsvarande utbildning. En utvidgning till exempelvis tekniska gymnasier och liknande utbildningsanstalter bör dock övervägas sedan erfarenhet vunnits om hur systemet med avdragsrätt fungerar i praktiken.

Det är ofrånkomligt att det avdragsgilla beloppet måste fastställas efter schablonmässiga grunder. Ett avdragsgillt belopp å 3 000 kronor för varje studieår av en på normaltid avlagd examen bör vara utgångspunkten. Avdragsrätten bör få åtnjutas under de tio år som löper från och med det år, under vilket den studerande efter avlagd examen första gången erhåller inkomst under helt år. Det avdragsgilla beloppet bör fördelas jämnt under den ifrågavarande tioårsperioden. Avdragsrätt bör införas med verkan från och med beskattningsåret 1963. För studerande, som efter avlagd examen första gången uppnått hel årsinkomst under något av åren 1954—1962, föreslås vissa övergångsbestämmelser. Särskilda reduktionsregler bör också gälla för sådana personer vilka kommit i åtnjutande av viss nedskrivning till följd av nu gällande regler härom.

Några svårigheter från taxeringssynpunkt lär den förordade avdragsrätten inte medföra. Det som krävs av den avdragsberättigade är att han till sin årliga deklaration fogar avskrivningsplan med erforderliga uppgifter.

Till stöd för yrkandet i *motionerna I:340 och II:349* erinras bl. a. om att studiekostnadernas finansiering är ett besvärligt problem för de allra flesta studerande ungdomar trots de ökade insatserna från det allmännas sida på det studiesociala området. Många har förvärvsarbete en kortare tid under ferierna. Den inkomst som då förvärvas är merendels inte större än att den förslår till självförsörjning under sommaren och ett ringa bidrag för finansiering av studierna resten av året. En skattebefrielse av dessa låga inkomster skulle bidra till att öka de studerandes förmåga att finansiera sina studier med förvärvsinkomster och därmed medföra en minskning av lånebehovet i motsvarande grad. Motionärerna förordar genomförande av skattelagssakkunnigas förslag om ändring av 50 § 2 mom. kommunalskattelagen jämte anvisningarna därtill, så att beskattningsnämnd får möjlighet att bevilja extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, då vederbörandes inkomst till följd av studier understigit existensminimum.

I de likalydande *motionerna I:458 och II:532* uttalas att grunden till avdragsrätten för periodiska understöd är att givarens skatteförmåga anses nedgå genom utgivande av det periodiska understödet. Denna minskning av skatteförmågan kan givetvis i och för sig inte vara beroende av hur mottagaren använder understödet. Det undantag som gäller i fråga om person tillhörande givarens hushåll sammanhänger uppenbarligen med svårigheten att avgöra, huruvida det i realiteten är fråga om ersättning för utförda tjänster eller enbart understöd. Av praktiska skäl kan detta undantag alltså sägas vara motiverat. När det är fråga om understöd till någons undervisning eller uppfostran föreligger emellertid inga sådana svårigheter — alltjämt under förutsättning givetvis att mottagaren ej tillhör givarens hushåll. Det är enligt motionärernas uppfattning högst angeläget att det här sker en ändring. Avdragsrätt för givaren bör förekomma även om understödet går till någon som studerar. Lämpligen bör man uppställa krav på att mottagaren skall ha nått viss ålder för att avdrag skall medgivas. 17 år, som föreslagits av 1944 års allmänna skattekommitté, synes vara en lämplig åldersgräns.

Som motivering för utredningsyrkandet i *motionerna I:463 och II:536* anföres bl. a. följande. Den 25-procentiga avskrivningen av kapitalkulder å studielån med statlig kreditgaranti och vissa andra lån, som riksdagen beslöt 1961, kan inte sägas uppväga eller reducera den orättvisa, som de nuvarande bestämmelserna om periodiska understöd är upphov till. Avdrag för periodiskt understöd är sålunda medgivet till en person som kan vara helt sysslös, medan föräldrar som gör ekonomiska uppoffringar för att hjälpa sina barn till studier eller annan utbildning ej får göra motsvarande avdrag. Det bör då också understrykas att de som främst är berörda av detta missförhållande i regel är löntagare, som ingalunda tillhör de högre inkomstgrupperna. Beträffande studieskuldena bör emellertid — intill dess frågan om dessas behandling i skattehänseende blir löst — avskrivningsförfarandet tillämpas som ett provisorium. Skattelagssakkunniga avgav 1956 ett betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd. Förslaget innebar en genomgripande omdaning av beskattningsreglerna rörande periodiska understöd, som väsentligen skulle inskränka nuvarande avdragsmöjligheter för periodiska utbetalningar. Men de sakkunniga var även av den meningen att understöd från föräldrar till barn under dessas studietid borde vara avdragsgilla i viss omfattning. Barnen skulle inte vara skattskyldiga för detta understöd.

Skattelagssakkunnigas förslag har mött berättigad kritik från flera håll. En annan konstruktion än den de sakkunniga föreslagit måste därför utarbetas. En avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande bör kunna genomföras utan inskränkning av nuvarande avdragsrätt för sådana un-

derstöd. Enligt motionärernas mening har riksdagen redan i princip tagit ståndpunkt till föreliggande fråga, och med hänsyn till att den också blivit ingående utredd synes inga hinder föreligga mot att ett förslag framlägges inom en snar framtid.

Utskottet

I de föreliggande motionerna förordas åtgärder i syfte att genom avdragsrätt i någon form vid beskattningen underlätta finansieringen av studier eller förbättra de färdigutbildades ekonomiska villkor. I sistnämnda hänseende föreslås i motionerna I:276 och II:351 lagstiftning av innebörd att avdragsrätt för studiekostnader skall medges genom schablonmässigt bestämda avdrag, sedan vederbörande trätt ut i förvärvslivet. Även i motionerna I:458 och II:532 framställs ett lagstiftningsyrkande. Detta syftar till att åstadkomma avdragsrätt vid taxeringen för periodiskt understöd till studerande. I motionerna I:463 och II:536 yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om proposition rörande sådan avdragsrätt. Slutligen yrkas i motionerna I:340 och II:349 att studerande, som har inkomst av förvärvsarbete vid sidan av studierna, i viss utsträckning skall kunna få skattebefrielse för sådan inkomst.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen genomfördes vid 1961 års riksdag ett system med direkta bidrag från staten för erläggande av amorteringar å vissa studieskulder. Bidragen uppgår till 25 procent av lånesumman, och avskrivning av skuldbeloppet förekommer i de fall, då den skuldsatte erhållit lån ur statens lånefond för universitetsstudier, lån med statlig kreditgaranti avseende studiekostnader, lån ur allmänna studielånefonden eller lån för studier ur värnpliktslånefonden. Någon prövning av behovet utöver den som skett i de lånebeviljande nämnderna förekommer inte.

I sitt betänkande rörande avdragsrätt för studiekostnader, SOU 1960:6, redovisade skattelagssakkunniga utförligt de olika skäl som enligt de sakkunnigas mening talade för och emot en sådan rätt. De sakkunniga prövade därvid också frågan om en avdragsrätt i enlighet med de principiella riktlinjer, som uppdragits i motionerna I:276 och II:351, men fann att argument av den art motionärerna åberopat inte kunde motivera avdrag för kostnaderna.

Mot införande i ena eller andra formen av en avdragsrätt vid beskattningen för havda studiekostnader talar — såsom tidigare framhållits från bevillningsutskottets sida vid behandling av dessa frågor — starka principiella skäl. Sålunda skulle åtgärden bl. a. innebära ett genombrytande av den eljest vid beskattningen upprätthållna principen att avdrag ej medges för kapitalavbetalning å skuld. Då vidare en reform av denna innebörd skulle medföra ett betydande merarbete vid deklara-tions- och taxeringsarbetet, talar även praktiska skäl däremot.

Det nyssnämnda vid föregående års riksdag genomförda systemet med direkta bidrag åt de studieskuldssatta avsågs skola ersätta en avdragsrätt vid beskattningen för studiekostnaderna. Denna av 1961 års riksdag intagna ståndpunkt anser utskottet alltjämt böra vidhållas, varför utskottet avstyrker lagstiftningsyrkandet i motionerna I:276 och II:351.

Vad härefter angår yrkandena rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande måste enligt utskottets mening behovet av en dylik avdragsrätt numera anses vara betydligt mindre än tidigare sedan systemet med bidrag till amortering av studiekostnader genomförts. Härtill kommer att en omfattande stipendiegivning med allmänna medel förekommer och att en betydande ökning av stipendiemöjligheterna för studerande vid universitet och högskolor samt andra utbildnings- och undervisningsanstalter under senare år beslutats. Det bör även omnämnas att en översyn för närvarande pågår genom studiesociala utredningen av de studiesociala åtgärderna på den högre utbildningens område. Enligt uppgift i årets riksdagsberättelse avser utredningen kunna slutföra sitt arbete under innevarande år.

Beträffande de av motionärerna påtalade diskriminerande verkningarna av nu gällande avdragsregler på förevarande område vill utskottet erinra om att skattelagssakkunniga i sitt år 1956 avlämnade betänkande i ämnet föreslog betydande inskränkningar i avdragsrätten, varigenom berörda verkningar avsågs skola försvinna. De sakkunnigas förslag i denna del är beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

Med det anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionsyrkandena rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.

Utskottet har slutligen att ta ställning till yrkandet i motionerna I:340 och II:349 om genomförande av ett förslag från skattelagssakkunniga, innebärande att bestämmelserna i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen om avdrag för nedsatt skatteförmåga vid s. k. existensminimum utsträcker att gälla studerande som haft låg inkomst på grund av studier.

Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att den vid 1961 års höstriksdag genomförda skattereformen syftade till skattelättnader inte minst för små och medelstora inkomstagare. Särskilt den härvid beslutade ortsavdragshöjningen, som för ensamstående i ortsgrupp III utgjorde drygt 400 kronor, torde i förevarande sammanhang vara av betydelse. Det bör även nämnas att beslutet dessutom innebar att folkpensionsavgift och avgift för sjukvårdsförsäkringen, som tidigare uttogs på taxerade inkomster över 1 200 kronor, bortföll på sådana inkomster upp till 2 400 kronor. Genom den nämnda skattereformen blir inkomst av förvärvsarbete vid sidan av studierna i ökad omfattning undantagen från beskattning. Enligt utskottets mening kan det antas att den alldeles övervägande delen av de studerande, som

haft ferieinkomst, efter genomförandet av berörda skattereform kommer att ha ingen eller åtminstone mycket låg skatt. Det må även erinras om att föregående års riksdag beslutat införa möjlighet till nedsättning av sjömansskatt för studerande som under ferier är anställda ombord på fartyg. Under sådana förhållanden har utskottet inte kunnat finna tillräckliga skäl föreligga att nu tillstyrka motionärernas förslag. Utskottet avstyrker således motionerna I: 340 och II: 349.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:276 av herrar Ragnar Bergh och Ebbe Ohlsson samt II:351 av herr Palm m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader;

2) de likalydande motionerna I:340 av herrar Hilding och Per-Olof Hanson samt II:349 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. om skattefrihet för studerandes ferieinkomster;

3) de likalydande motionerna I:458 av herrar Ragnar Bergh och Sveningsson samt II:532 av herrar Bengtsson i Göteborg och Nilsson i Svalöv om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande; ävensom

4) de likalydande motionerna I:463 av herr Hilding och fru Hamrin-Thorell samt II:536 av herr Gustafson i Göteborg och fru Nettelbrandt om avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande;

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Erik Jansson, fröken Ranmark, herrar Stefanson, Wärnberg, Lundström, Gösta Jacobsson och Sundin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Gustafson i Göteborg, Nilsson i Svalöv, Engkvist, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Kristenson i Göteborg och Björkman.

Reservationer

I) av herrar *Hagberg, Gösta Jacobsson, Nilsson* i Svalöv och *Björkman*, vilka — under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I:276

av herrar Ragnar Bergh och Ebbe Ohlsson samt II:351 av herr Palm m. fl. — ansett att utskottet under punkten 1) bort hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna utarbeta och för 1962 års höstriksdag framlägga förslag till sådana ändringar i kommunal-skattelagen att avdragsrätt medges för studiekostnader.

II) av herrar *Stefanson, Lundström, Gustafson* i Göteborg och *Christenson* i Malmö, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som börjar å s. 9 med orden »Såsom framgår» och slutar å s.10 med orden »till studerande», bort ha följande lydelse:

»Frågan om åtgärder från samhällets sida att lätta den ekonomiska bördan för de studieskulsatta har under en lång tid varit föremål för diskussion. En stark opinion har länge funnits för lösning av dessa problem genom reformerade beskattningsregler. Riksdagen har också tidigare begärt utredningar i detta syfte.

Kungl. Maj:t valde emellertid en annan väg och föreslog i fjol införande av ett system med statliga bidrag för nedskrivning med 25 procent av vissa slag av studieskulder. Förslaget antogs av riksdagen. Det införda avskrivningssystemet är dock behäftat med allvarliga brister. En bestående lösning av de studieskulsattas problem kan enligt utskottets mening bäst erhållas genom reformer inom skattelagstiftningens ram, i första hand genom avdragsrätt för amorteringar på studieskuld och rätt till avdrag för periodiskt understöd till studerande barn.

Riksdagen har — som ovan påpekats — tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om utredning om reformerade regler för studiekostnadernas behandling i skattehänseende. Så har skett dels 1952 och dels 1955. Riksdagen har därvid särskilt betonat angelägenheten av en reform i fråga om de periodiska understöden. Då Kungl. Maj:t inte beaktat riksdagens uppfattning, anser sig utskottet böra ånyo i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att förslag om avdragsrätt för periodiska understöd till studerande barn framlägges för riksdagen, vilket kan ske efter överarbetning av de framlagda utredningsförslagen i ärendet.

Vad gäller studiekostnadernas behandling i skattehänseende i övrigt, måste naturligen beaktas att genom riksdagens fjolårsbeslut ett avskrivningssystem för närvarande tillämpas i fråga om vissa slag av studielån. Detta system kan av praktiska skäl icke omedelbart avvecklas. Det bör enligt utskottet tidigast ske i samband med en mera omfattande reform av det statliga stödet till högre studier, varom utredning pågår. Då bör också en reform av studiekostnadernas behandling i skattehänseende genomföras. Denna bör omedelbart förberedas genom fortsatta utredningar i detta syfte, varvid i första hand en reform innebärande avdragsrätt för amortering på stu-

dieskuld bör eftersträvas. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan utredning.»

dels ock att utskottet under punkten 1) bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I:276 och II:351 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om en reform av studiekostnadernas behandling i skattehänseende, innebärande rätt till avdrag för amortering av studieskuld.

III) av herrar *Stefanson, Lundström, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Christenson* i Malmö och *Eriksson* i Bäckmora, vilka — under återopande av innehålllet i de likalydande motionerna I:340 av herrar *Hilding* och *Per-Olof Hanson* samt II:349 av herr *Jönsson* i Ingemarsgården m. fl. — ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionerna föreslagna författningsändringen, avseende *skattefrihet för studerandes ferieinkomster*, och att utskottet således under punkten 2) bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I:340 och II:349 måtte antaga det i motionerna intagna förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

IV) av herrar *Hagberg, Stefanson, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Nilsson* i Svalöv, *Christenson* i Malmö, *Eriksson* i Bäckmora och *Björkman*, vilka — under återopande av innehålllet i de likalydande motionerna I:458 av herrar *Ragnar Bergh* och *Sveningsson* samt II:532 av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Nilsson* i Svalöv ävensom de likalydande motionerna I:463 av herr *Hilding* och fru *Hamrin-Thorell* samt II:536 av herr *Gustafson* i Göteborg och fru *Nettelbrandt*, samtliga motioner avseende frågan om *avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd till studerande* — ansett att utskottet under punkterna 3) och 4) bort hemställa,

att riksdagen i anledning av nyssnämnda motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om proposition rörande avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.